

JEL Classification: F10, F13, F42

<https://doi.org/10.35945/gb.2021.11.006>

PROSPECTS FOR DEEPENING TRADE AND ECONOMIC RELATIONS BETWEEN GEORGIA AND THE EUROPEAN UNION

EKATERINE UDESIANI**PhD student**

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Georgia

eudesiani@gmail.com

Abstract. The association agreement aims at developing political and economic relations between European Union and Georgia. By association agreement Georgia has received a huge opportunity to become a competitive member of the European Union market and with Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) preferences, introduce Georgian products at the world market with zero customs charge. DCFTA includes a wide range of issues concerning trade and considers gradual approximation of Georgian legislation to EU legislation. DCFTA implies liberalization of both goods and service trade. It gives Georgia a chance to receive all four EU freedoms from EU internal market: goods, service, capital and free movement of persons on EU territory (based on the liberalization of visa regime).

And yet, what is DCFTA for Georgia: A special trade regime which, if used correctly, can significantly improve investment potential of Georgia and steadily develop the economy of the country; The preference which can ensure the growth of competitiveness of Georgian products and the demand for products produced in Georgia; The agreement which gives the Georgian side a very good chance to increase the volume of export with EU countries and significantly improve negative balance of trade; The regime which gives Georgian products a chance to enter EU with zero Customs charge and establish themselves at one of the largest world markets, which unites 500 million consumers and 21 million small and medium enterprises.

KEYWORDS: ASSOCIATION AGREEMENT; TRADE AND ECONOMIC RELATIONS; DIAGONAL CUMULATION MODE; PANDEMIC; GLOBAL CRISIS.

For citation: Udesiani, E., (2021). Prospects for Deepening Trade and Economic Relations Between Georgia and the European Union. *Globalization and Business*, №11, 50-55. (In Georgian). <https://doi.org/10.35945/gb.2021.11.006>

საქართველოსა და ევროკავშირის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების გაღრმავების პერსპექტივები

ეკატერინე უდესიანი

დოქტორანტი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
eudesiani@gmail.com

საკვანძო სიტყვები: ასოცირების შეთანხმება; სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები; დიაგნოსტიკური კომპლასციის რეჟიმი; პანდემია; გლობალური კრიზისი.

ციტირებისთვის: უდესიანი, ე., (2021). საქართველოსა და ევროკავშირის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების გაღრმავების პერსპექტივები. *გლობალიზაცია და ბიზნესი, №11*, 50-55. <https://doi.org/10.35945/gb.2020.11.006>

შესავალი

გლობალურმა კრიზისმა და პანდემიამ ყველა ქვეყნისა და მათ შორის საქართველოს ეკონომიკასაც ძალიან დიდი ზიანი რომ მიაყენა, ეს ცალსახაა. ამას მოწმობს საქართველოს 2020 წლის მაკროეკონომიკური მაჩვენებლებიც: ეკონომიკის ზრდის ტემპი (-6,2%) (ეკონომიკური ზრდა წლების მიხედვით, დინამიკაში: 2015 წელი - 2,9%; 2016 წელი -2,8%; 2017 წელი - 4,8%; 2018 წელი - 4,8%; 2019 წელი - 5,0%); სახელმწიფო ვალის მოცულობა - 59,9%, მაშინ როდესაც საქართველოს ორგანული კანონით "ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ" დადგენილი ზედა ზღვარი მთლიანი სამამულო პროდუქტის (Papava, Silagadze, 2019) 60%-ია (საქართველოს სახელმწიფო ვალის მოცულობა მთლიან სამამულო პროდუქტთან მიმართებით წლების მიხედვით, დინამიკაში: 2015 წელი - 41,3%; 2016 წელი - 44,4%; 2017 წელი - 39,7%; 2018 წელი - 38,9%; 2019 წელი - 40,4%). მნიშვნელოვანი შეფერხებებია ეკონომიკის თითქმის ყველა სექტორში, პანდემიის შედეგად განსაკუთრებით ტურიზმის მიმართულება დაზარალდა. შემცირებულია საგარეო ვაჭრობის დინამიკაც და ა.შ. ანუ საქართველოს ეკონომიკას პანდემიის შედეგად გამოწვეული უამრავი სირთულის გამო მყისიერი და ეფექტური მეთოდების გამოყენება ესაჭიროება, რათა დროულად მოხდეს ქვეყნის ეკონომიკის რეგენერაცია.

მიუხედავად იმისა, რომ საქართველოს ეკონომიკის გაჯანსაღებას კომპლექსური მიდგომა სჭირდება, ამ ეტაპზე ვთვლი, რომ უმნიშვნელოვანესია იმ რესურსის ათვისება, რასაც სხვადასხვა ქვეყნებთან არსებული სავაჭრო რეჟიმები იძლევა, განსაკუთრებით კი ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმება (DCFTA - Deep and Comprehensive Free Trade Area) ევროკავშირთან.

ევროკავშირის ოთხი თავისუფლების როლი და მნიშვნელობა საქართველოს ეკონომიკური განვითარებისათვის

2014 წლის 27 ივნისს ხელი მოეწერა „ერთის მხრივ, ევროკავშირსა და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებასა და მათ წევრ სახელმწიფოებსა და მეორეს მხრივ, საქართველოს შორის ასოცირების შესახებ" შეთანხმებას, რომელიც მოიცავს ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის (DCFTA) კომპონენტს. 2014 წლის 1 სექტემბრიდან, ძალაში შევიდა ასოცირების შესახებ შეთანხმების დიდი ნაწილი, მათ შორის ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის (DCFTA) კომპონენტი, ხოლო 2016 წლის 1 ივლისიდან ასოცირების შეთანხმება სრულად ამოქმედდა.

ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმება (DCFTA) არის, ერთის მხრივ, ევროკავშირსა და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებასა და მათ წევრ სახელმწიფოებსა და, მეორეს მხრივ, საქართველოს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმების (ასოცირების შეთანხმების) IV კარი - ვაჭრობა და ვაჭრობასთან დაკავშირებული საკითხები, ეგრეთწოდებული საქართველოსა და ევროკავშირის შორის ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმება (DCFTA). იგი არის განსაკუთრებული სავაჭრო რეჟიმი, რომლის გონივრულად გამოყენების შემთხვევაშიც შესაძლებელია საქართველოს სამრეწველო და საექსპორტო, ასევე საინვესტიციო პოტენციალის მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება და შესაბამისად ქვეყნის ეკონომიკის მდგრადი განვითარება. DCFTA არის პრეფერენცია, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელია ქართული ნაწარმის

კონკურენტუნარიანობის ამაღლება და საქართველოში წარმოებულ პროდუქციაზე მოთხოვნის ზრდის უზრუნველყოფა. DCFTA არის შეთანხმება, რომელიც ძალიან კარგ შანსს აძლევს ქართულ მხარეს, გაზარდოს ექსპორტის მოცულობა ევროკავშირის ქვეყნებთან და მნიშვნელოვნად გაიუმჯობესოს სავაჭრო სალდო. და ეს ყველაფერი სწორედ იმიტომ, რომ DCFTA არის სავაჭრო რეჟიმი, რომელიც საქართველოში წარმოებულ პროდუქციას საშუალებას აძლევს, ნულოვანი საბაჟო ტარიფით შევიდეს ევროკავშირში და თავი დაიმკვიდროს მსოფლიოს ერთ-ერთ უდიდეს ბაზარზე, რომელიც 500 მილიონ მომხმარებელსა და 21 მილიონ მცირე და საშუალო საწარმოს აერთიანებს და რომლის წლიური სავაჭრო ბრუნვაც დაახლოებით 2,6 ბილიონი (2,600,000,000,000) ევროა¹.

DCFTA ისევე, როგორც მთლიანად ასოცირების შეთანხმება ითვალისწინებს ევროკავშირთან საკანონმდებლოს დაახლოებას იმ გეგმის მიხედვით, რაც შეთანხმებით არის გაწერილი. იგი გულისხმობს, როგორც საქონლით ასევე მომსახურებით ვაჭრობას და ამასთან საქართველოს აძლევს საშუალებას, ისარგებლოს ევროკავშირის ოთხივე თავისუფლებით: საქონლის, მომსახურების, კაპიტალისა და ევროკავშირის ტერიტორიაზე ადამიანთა თავისუფალი გადაადგილების შესაძლებლობით, რაც საქართველოს ისტორიული მონაპოვარია.

რას გულისხმობს ევროკავშირის ეს თავისუფლებები და როგორ შეიძლება საქართველომ ისარგებლოს თითოეული მათგანით?

საქონელი სარეალიზაციო პროდუქციაა, რომელიც დამზადებულია ძირითადად ქართული ნედლეულით. ქართული წარმოშობის თითქმის ყველა პროდუქტი, რომელიც აკმაყოფილებს ევროკავშირის პროდუქციის უსაფრთხოებისა და სურსათის უვნებლობის სტანდარტებს, ასევე იმ შემთხვევაში, თუკი აღნიშნულ პროდუქციაში გამოყენებულია დაახლოებით 60–70% ქართული წარმოშობის ნედლეული, ნულოვანი საბაჟო ტარიფით შევა ევროკავშირის ბაზარზე. თუმცა არსებობს რიგი ცხოველური წარმოშობის პროდუქტები, რომელთაც ევროკავშირში ექსპორტზე გასვლისთვის ესაჭიროებათ მხარეთა შორის ინდივიდუალური შეთანხმებები იმის გამო, რომ აღნიშნული პროდუქტები შეიცავენ მაღალ რისკებს. ქართული მხარის აქტიური თანამშრომლობისა და საკანონმდებლო დაახლოების შედეგად ამ დროისთვის ევროკავშირის ბაზარი უკვე გაიხსნა ისეთი მაღალი რისკის პროდუქტებისთვის როგორებიცაა: თევზი და თევზპროდუქტები, დამუშავებული ტყავი, მატყლი, თაფლი, რასაც 2020 წელს ასევე დაემატა ცხოველების საკვებიც. ეს ის პროდუქტებია, რომელთა ევროკავშირის ბაზარზე გატანის ნებართვის მისაღებად ქართული მხარე წლობით აწარმოებდა მოლაპარაკებებს ევროკავშირთან. ამჟამად მიმდინარეობს

აქტიური მუშაობა აქვავულტურის პროდუქტებისა და დედა ფუტკრისთვის ბაზრის გახსნასთან დაკავშირებით.

მას შემდეგ, რაც 2014 წლის 27 ივნისს ხელი მოეწერა ევროკავშირსა და საქართველოს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმებას და 2014 წლის პირველი სექტემბრიდან ძალაში შევიდა DCFTA-ის კომპონენტი, შეიძლება ითქვას, რომ ევროკავშირმა ბაზარი საქართველოსთვის სრულად გახსნა.

როგორც აღვნიშნეთ, DCFTA ქართულ მხარეს აძლევს შესაძლებლობას ნულოვანი საბაჟო ტარიფით საქართველოში წარმოებული პროდუქცია შევიდეს ევროკავშირის ბაზარზე (სატარიფო კვოტა დაწესებულია მხოლოდ ნორზე – 220 ტონა). თუმცა იმის გათვალისწინებით, რომ ევროკავშირს აქვს უვნებლობის მაღალი სტანდარტები, დამატებითი მოლაპარაკებები ესაჭიროება ცხოველური წარმოშობის პროდუქტებს. მაგალითად ხანგრძლივი მოლაპარაკებების შემდეგ თაფლმა და შავი ზღვის თევზმა ევროკავშირის ბაზარზე დაშვების უფლება მოიპოვა. ამჟამად მიმდინარეობს მოლაპარაკებები აკვა კულტურის (საკალმახეები, ტბების პროდუქტები, ...) პროდუქტების აღიარებისა და ევროკავშირის ბაზარზე დაშვების უფლების მოპოვებისთვის.

რაც შეეხება საქონლით ვაჭრობის პირობებს – მხარეს არ აქვს უფლება, დააწესოს ან შეინარჩუნოს საბაჟო გადასახადი საქონლის ექსპორტზე. თუმცა ევროკავშირს აქვს განსაზღვრული ვაჭრობის დამცავი ღონისძიებები. კერძოდ: ევროკავშირში „შესვლის ფასი“ და გაყალბების საწინააღმდეგო მექანიზმები.

- ევროკავშირში „შესვლის ფასი“ (entry price – ad valorem free) მოქმედებს 28 სატარიფო ხაზზე – თუ საქართველოში წარმოშობილი პროდუქციის საინვოისო ფასი ევროკავშირში იმპორტირებისას ევროკავშირის მიერ დადგენილ ფიქსირებულ ფასზე დაბალი იქნება, იმპორტიორი გადაიხდის სხვაობას საინვოისო და ფიქსირებულ ფასს შორის, ხოლო თუ თანაბარი ან უფრო მაღალი იქნება – პროდუქცია „შესვლის ფასის“ გადახდისაგან თავისუფლდება.

- გაყალბების საწინააღმდეგო მექანიზმი (anti-circumvention mechanism) – ვრცელდება სოფლის მეურნეობისა და კვების გადამამუშავებელი პროდუქციის 277 სატარიფო ხაზზე. როდესაც კალენდარული წლის დასაწყისიდან გაყალბების საწინააღმდეგო მექანიზმს დაქვემდებარებული პროდუქტის იმპორტი მიაღწევს ფიქსირებული რაოდენობის 70%-ს, ევროკავშირი ატყობინებს საქართველოს კონკრეტული პროდუქტის იმპორტის მოცულობის შესახებ. თუ ქართული მხარე ევროკავშირს წარუდგენს არგუმენტს, საქართველოს შეუძლია, განახორციელოს მექანიზმით გათვალისწინებულ ოდენობაზე მეტი პროდუქციის იმპორტი ევროკავშირში საბაჟო გადასახადის გარეშე².

მომსახურების განხორციელებით ქართული კომპანიებს ეძლევათ საშუალება, დააფუძნონ ფილიალები ევრო-

¹ ევროკომისიის ოფიციალური საიტის მონაცემები – https://ec.europa.eu/info/index_en

² <http://www.dcfta.gov.ge/>

კავშირის ქვეყნებში და მიაწოდონ შესაბამისი მომსახურება ევროპელ მომხმარებელს. აღნიშნული პრეფერენციის ფარგლებში კომპანიების მფლობელებს შეუძლიათ, ამ ფილიალებში ნებისმიერ პოზიციაზე დაასაქმონ საქართველოს მოქალაქეები;

კაპიტალის თავისუფლად გადაადგილება გულისხმობს ინვესტირების განხორციელებას ევროკავშირის ტერიტორიაზე, ასევე ვაჭრობასა და უძრავი ქონების შეძენასა და შესაბამისი მოგების მიღების შესაძლებლობას.

ადამიანთა თავისუფალი გადაადგილება გულისხმობს ევროკავშირის/შენგენის წევრ სახელმწიფოებში (30 ქვეყანა) თავისუფლად გადაადგილების შესაძლებლობას, რომელიც საშუალებას მისცემს ქართული კომპანიების წარმომადგენლებს (და არა მხოლოდ მათ) მოკლევადიანი პერიოდით (გადაბმულად 90 დღე, 180 დღის მანძილზე) ვიზის გარეშე გადაადგილდნენ შენგენის ქვეყნებში, მათ შორის აწარმოონ მოლაპარაკებები ბიზნესპარტნიორებთან, მონაწილეობა მიიღონ ბიზნესფორუმებსა და სიმპოზიუმებში და ა.შ. აღნიშნული საშუალებას აძლევს ქართულ ბიზნესს ყოველგვარი ბარიერების გარეშე, მარტივად ადაპტირდნენ და დამკვიდრდონ თავი ევროპულ ბაზარზე.

2014 წლის პირველი სექტემბრიდან მოყოლებული, მას შემდეგ რაც ძალაში შევიდა ევროკავშირისა და საქართველოს შორის ასოცირების შეთანხმების ძირითადი ნაწილი, მათ შორის ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის შესახებ შეთანხმება, ევროკავშირისა და საქართველოს შორის სავაჭრო დინამიკა 2014–2019 წლებში მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა, კერძოდ, გაიზარდა საქართველოდან ევროკავშირში ექსპორტის მოცულობა (იხ. ცხრილი 1). 2014 წელთან შედარებით (564 კომპანია), 2020 წლის მონაცემებით, 51%-ით გაიზარდა საქართველოდან ევროკავშირში ექსპორტიორ კომპანიათა რაოდენობა და ჯამში 849 კომპანია შეადგინა. 2014 წლამდე, ვიდრე ამოქმედდებოდა DCFTA-ი ევროკავშირის ექსპორტში ქართული წარმოშობის პროდუქციას მხოლოდ 65% ეკავა. 2019 წლის

მონაცემებით კი ევროკავშირის ქვეყნებში ექსპორტირებული პროდუქციის 89%-ს შეადგენს ქართული წარმოშობის პროდუქცია. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ 2014 წლიდან ევროკავშირის ბაზარზე საქართველოდან პირველად შევიდა ისეთი პროდუქტები, როგორებიცაა: ვაშლი, კომშის, ხილის ჯემი, ცხოველებისთვის განკუთვნილი ავეჯი, მინის ბოთლები, თაფლი, თევზი და თევზის პროდუქტები, კივი, გამხმარი ლიმონი, ხურმა, შავი მოცხარი.

მიუხედავად იმისა, რომ დღემდე, ცალკე აღებული, არ ვიცით, რა რაოდენობის პროდუქცია გადის ევროკავშირში საქართველოდან DCFTA-ის პრეფერენციით, ანუ ნულოვანი საბაჟო ტარიფით და ის შედის და იანგარიშება ევროკავშირში მთლიანი ექსპორტის მაჩვენებელში, იმის გამო რომ 2014 წლიდან ნელ-ნელა დაიწყო ექსპორტის დინამიკამ ზრდა და ასევე 2014 წლიდან დაემატა ახალი პროდუქციის ჩამონათვალი ექსპორტის ნუსხას, ვგარაუდობთ, რომ DCFTA-იმ გარკვეული ეფექტი მოახდინა ევროკავშირში ექსპორტის ზრდის მაჩვენებელზე, თუმცა რესურსი გაცილებით დიდი გვაქვს, რაც აუცილებლად უნდა ავითვისოთ, მით უფრო პანდემიის ფონზე, როდესაც ქვეყანაში წარმოებული პროდუქციის ზრდა, საექსპორტო პოტენციალის უკეთ ათვისება, შესაბამისად სამუშაო ადგილების შექმნა და ამასთანავე პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა საქართველოს ეკონომიკისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია.

რაც შეეხება პანდემიით გამოწვეულ ნეგატიურ ეფექტს, რომელიც საქართველო-ევროკავშირის სავაჭრო ურთიერთობებზეც აისახა. 2014–2019 წლები მზარდი სავაჭრო დინამიკა ევროკავშირთან 2020 წელს, პანდემიის გამო, მნიშვნელოვნად შემცირდა, კერძოდ: 18%-ით შემცირდა და 2 637 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა საქართველო-ევროკავშირის სავაჭრო სავაჭრო ბრუნვამ, რაც მთლიან სავაჭრო ბრუნვის 23%-ს შეადგენს. 12.5%-ით შემცირდა საქართველოდან ევროკავშირში ექსპორტის მოცულობამ და 717 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა, რაც მთლიანი ექსპორტის 21,5%-ია. 20%-ით შემცირდა ევროკავშირიდან საქარ-

საქართველოდან ევროკავშირში ექსპორტის მოცულობა

ექსპორტი (ათასი აშშ დოლარი)			
	ევროკავშირში ექსპორტი	მთლიანი ექსპორტი	საქართველოდან ევროკავშირში განხორციელებული ექსპორტის წილი მთლიან ექსპორტში (%)
2014	624,201.4	2,861,045.2	21.8
2015	644,729.9	2,204,188.6	29.3
2016	565,675.0	2,117,149.2	26.7
2017	655,435.8	2,745,743.8	23.9
2018	729,224.3	3,379,732.4	21.6
2019	819,242.4	3,798,449.5	21.6
2020 (წინასწარი მონაცემები)	716,973.4	3,342,142.2	21.5

წყარო: საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური <https://www.geostat.ge/>

თველოში განხორციელებული იმპორტის მოცულობა და 1,923 მლნ. აშშ დოლარი შეადგინა, რაც მთლიანი იმპორტის 24%-ია³.

როგორც ზემოთ აღვნიშნე, მიმაჩნია, რომ ამ ეტაპზე განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი იმ უზარმაზარი და რეალური რესურსის ათვისებაა, რასაც საქართველოსა და ევროკავშირის შორის არსებული ასოცირების შეთანხმების DCFTA-ის კომპონენტი იძლევა, ვინაიდან ევროკავშირთან თავისუფალი სავაჭრო რეჟიმის ეფექტურად გამოყენება, ამ ეტაპზე, მნიშვნელოვნად შეუწყობს ხელს ეკონომიკის გაჯანსაღებას და ამის მიღწევა, სხვა საჭირო ეკონომიკური ინტერვენციებისგან განსხვავებით, ბევრად მარტივია. უფრო კონკრეტულად კი, ქართული წარმოებისა და კომპანიების ევროპულ ბაზარზე უფრო მეტად ინტეგრაციისათვის აუცილებელია განხორციელდეს შემდეგი:

- გაანალიზდეს და შესწავლილ იქნას ევროკავშირთან ექსპორტის ზრდის დინამიკა ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი სავაჭრო რეჟიმის ამოქმედებიდან (2014 წლის 1 სექტემბრიდან) პანდემიამდე;
- მოძიებულ იქნას ექსპორტის ზრდის რეალური შესაძლებლობობები;
- საქართველოდან ევროკავშირში ექსპორტის მოცულობის გაზრდის მიზნით მოიძებნოს გზები, თუ რა სახის ხელშეწყობა, სტიმული, ინფორმაციული და ტექნიკური მხარდაჭერა სჭირდება სახელმწიფოს მხრიდან საწარმოებსა და ზოგადად ბიზნესს;
- ჩამოყალიბდეს ჰაბები, რათა მოხდეს ქვეყანაში არსებული ევროპული ხარისხის მქონე პროდუქციის თავმოყრა, რაც უფრო მეტ ფერმერს მისცემს შესაძლებლობას საკუთარი მაღალი ხარისხის პროდუქცია გაიტანოს;
- სიღრმისეულად გაანალიზდეს და მოიძებნოს გზები და საშუალებები ევროკავშირის ბაზარზე იმ ცხოველური წარმოშობის პროდუქციის მასობრივი გატანისათვის, რომელთა ექსპორტის ნებართვის მისაღებად ევროკავშირთან წლობით მიმდინარეობდა მოლაპარაკებები;
- რაც მთავარია, დროულად მოვახდინოთ დიაგონალური კუმულაციის რეჟიმის ამოქმედება ყველა იმ ქვეყანასთან, რომლებსაც ერთდროულად აქვს სავაჭრო რეჟიმი ევროკავშირთან და საქართველოსთან.

რა არის ეს უკანასკნელი - დიაგონალური კუმულაციის რეჟიმი, რა სარგებლის მოტანა შეუძლია ქვეყნის ეკონომიკისთვის და როგორ უნდა მოხდეს მისი გამოყენება?

დავიწყოთ იქიდან, რომ DCFTA არ იძლევა რეექსპორტის საშუალებას და იმისათვის, რომ საქართველოში წარმოებულმა პროდუქციამ ისარგებლოს DCFTA-ის პრეფერენციით, ანუ ყოველგვარი საბაჟო გადასახადის გარეშე შევიდეს ევროკავშირის ბაზარზე, აუცილებელია, იყოს არა მხოლოდ ევროპული ხარისხისა და სტანდარტების შესაბამისი

პროდუქტი, არამედ აუცილებელი მოთხოვნაა, რომ იგი აკმაყოფილებდეს წარმოშობის წესებს, ანუ აღნიშნული პროდუქტის ნედლეულის დაახლოებით 60-70% (სხვადასხვა პროდუქტს სხვადასხვა მოთხოვნა აქვს) იყოს ადგილობრივი წარმოების. უფრო კონკრეტულად კი, საქართველოში წარმოებული ყველა სახის პროდუქტი გავა ევროკავშირის ბაზარზე საქსპორტოდ, თუკი ის აკმაყოფილებს ევროკავშირის სტანდარტებს, მაგრამ პროდუქტი, რომლის წარმოებისთვის საჭირო ნედლეულის უმეტესი ნაწილიც იმპორტირებულია ვერ შევა ევროპულ ბაზარზე საბაჟო გადასახადის გარეშე, ანუ ვერ ისარგებლებს DCFTA-ის პრეფერენციით. ის რომ საქართველოში, უახლოესი წლების მანძილზე ყოველგვარი ინტერვენციის გარეშე ვერ მოხერხდება ადგილობრივი წარმოებისთვის საჭირო ადგილობრივი ნედლეულით უზრუნველყოფა, ეს ცხადია, თუმცა არის გამოსავალი. კერძოდ, როგორც ზემოთ აღვნიშნე, არსებობს უნიკალური სავაჭრო მექანიზმი - დიაგონალური კუმულაციის რეჟიმი, რომლის ამოქმედებაც საქართველოს შეუძლია ყველა იმ ქვეყანასთან, რომელსაც ერთდროულად აქვს სავაჭრო შეთანხმება როგორც ევროკავშირთან, ასევე საქართველოსთან და ამასთან აქვთ პროდუქციის წარმოშობის ერთნაირი წესები.

საქართველომ 2017 წლის 21 აპრილს მოახდინა პან-ევრო-ხმელთაშუა ზღვის პრეფერენციული წარმოშობის წესების რევიზიული კონვენციის (ეგრეთ წოდებული - პანის კონვენციის) რატიფიცირება, რამაც მოგვცა შესაძლებლობა, აგვემოქმედებინა დიაგონალური კუმულაციის რეჟიმი ყველა იმ ქვეყანასთან, რომელსაც ერთდროულად აქვს თავისუფალი სავაჭრო რეჟიმი როგორც საქართველოსთან, ასევე ევროკავშირთან. ამავე წელს დაიწყო აქტიური თანამშრომლობა თურქეთთან საქართველოს, ევროკავშირისა და თურქეთის რესპუბლიკას შორის დიაგონალური კუმულაციის ამოქმედებასთან დაკავშირებით. საქართველომ 2017 წელსვე დაასრულა რატიფიცირების პროცედურები. თითქმის 4 წლიანი ლოდინის შემდგომ, 2021 წლის 9 თებერვალს თურქეთის მხარემაც მოახდინა საქართველოსა და თურქეთის რესპუბლიკას შორის თავისუფალი ვაჭრობის შესახებ შეთანხმების შესაბამისი ცვლილების რატიფიცირება, რაც ნიშნავს, რომ საქართველოს, ევროკავშირისა და თურქეთს შორის სულ მალე ამოქმედდება დიაგონალური კუმულაციის რეჟიმი, მას შემდეგ რაც როგორც საქართველო, ასევე თურქეთის მხარე გააგზავნის ნოტიფიკაციას ევროკომისიაში, რომელიც, თავის მხრივ, აღნიშნულ ცვლილებას ასახავს ოფიციალურ ჟურნალში.

დიაგონალური კუმულაციის რეჟიმი ამ შემთხვევაში საქართველოში მოქმედ კომპანიებს მისცემს შესაძლებლობას, გამოიყენონ თურქული ნედლეული (გარდა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციისა, ვინაიდან ევროკავშირისა და თურქეთს შორის არსებული თავისუფალი სავაჭრო რეჟიმი სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციაზე არ ვრცელდება), ამ ნედლეულით შექმნილი პროდუქცია ჩაითვლება ქართულ

³ საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სააგენტო - <https://www.geostat.ge/ka>

ნაწარმად, რაც ევროკავშირის სტანდარტების დაკმაყოფილების შემთხვევაში შევა ევროკავშირის ბაზარზე DCFTA-ის პრეფერენციით, ანუ გათავისუფლდება ყოველგვარი საბაჟო გადასახადისგან. ამ დრომდეც შეეძლო, რასაკვირველია, საქართველოში მოქმედ კომპანიებს საკუთარ წარმოებაში გამოეყენებინათ იმპორტული ნედლეული, მათ შორის თურქულიც, დაემზადებინათ მაღალი ხარისხის პროდუქცია და გაეტანათ მათ შორის ევროკავშირის ბაზარზეც, მაგრამ იმ შემთხვევაში თუკი საქართველოში წარმოებულ პროდუქციაში იმპორტული ნედლეულის წილი არის მაღალი (რაც უმეტესად ასეა), მსგავსი საქონელი ვერ სარგებლობს DCFTA-ის პრეფერენციით – ანუ შედის ევროკავშირის ბაზარზე, თუმცა იბეგრება.

ყოველივე ზემოთაღნიშნულიდან ცხადად ჩანს, რომ დიაგნოზალური კუმულაციის ამოქმედება არის მნიშვნელოვანი შესაძლებლობა საქართველოსთვის, ვინაიდან:

- გაიზრდება საქართველოდან ევროკავშირში ექსპორტის მოცულობა და ასევე მნიშვნელოვნად გაიზრდება DCFTA-ის პრეფერენციით (ნულოვანი საბაჟო განაკვეთით) გასული პროდუქციის წილი მთლიან ექსპორტში;
- ხელს შეუწყობს საქართველოს სამრეწველო ინდუსტრიის განვითარებას;
- გაიზრდება საქართველოში პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოცულობა;
- შეამცირებს უმუშევრობის დონეს.

ყოველივე აღნიშნული, საბოლოო ჯამში, ქვეყნის ეკონომიის ზრდასა და განვითარებას უზრუნველყოფს.

აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ დიაგნოზალური კუმულაციის რეჟიმის ამოქმედებასთან დაკავშირებით აქტიური მოლაპარაკებები მიდის უკრაინასთან და მოლდოვასთან, რაც ასევე ძალიან მნიშვნელოვანია საქართველოს ეკონომიკის გაძლიერებისთვის.

დასკვნა

ევროკავშირსა და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებასა და მათ წევრ სახელმწიფოებსა და მეორეს

მხრივ, საქართველოს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმება მიზნად ისახავს ევროკავშირსა და საქართველოს შორის პოლიტიკური და ეკონომიკური ურთიერთობის გაღრმავებას. ასოცირების შეთანხმებით საქართველომ მიიღო ძალიან დიდი შესაძლებლობა, გახდეს ევროკავშირის ბაზრის კონკურენტუნარიანი წევრი და DCFTA-ის პრეფერენციით ქართული წარმოშობის პროდუქტი ნულოვანი საბაჟო განაკვეთით შეიტანოს ევროკავშირის ბაზარზე. DCFTA გულისხმობს, როგორც საქონლით, ასევე მომსახურებით ვაჭრობის ლიბერალიზაციას. იგი საქართველოს საშუალებას აძლევს, ევროკავშირის შიდა ბაზრიდან მიიღოს ევროკავშირის ოთხივე თავისუფლება: საქონლის, მომსახურების, კაპიტალისა და ევროკავშირის ტერიტორიაზე ადამიანთა თავისუფალი გადაადგილების შესაძლებლობა (სავიზო რეჟიმის ლიბერალიზაციიდან გამომდინარე).

უფრო კონკრეტულად კი DCFTA არის:

- განსაკუთრებული სავაჭრო რეჟიმი, რომლის გონივრულად გამოყენების შემთხვევაშიც შესაძლებელია საქართველოს საინვესტიციო პოტენციალის მნიშვნელოვნად გაუმჯობესება და ქვეყნის ეკონომიკის მდგრადი განვითარება;
- პრეფერენცია, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელია ქართული ნაწარმის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებისა და საქართველოში წარმოებულ პროდუქციაზე მოთხოვნის ზრდის უზრუნველყოფა;
- შეთანხმება, რომელიც ძალიან კარგ შანსს აძლევს ქართულ მხარეს, გაზარდოს ექსპორტის მოცულობა ევროკავშირის ქვეყნებთან და მნიშვნელოვნად გაიუმჯობესოს სავაჭრო სალდო;
- რეჟიმი, რომელიც საქართველოში წარმოებულ პროდუქციას საშუალებას აძლევს, ნულოვანი საბაჟო ტარიფებით შევიდეს ევროკავშირში და თავი დაიმკვიდროს მსოფლიოს ერთ-ერთ უდიდეს ბაზარზე, რომელიც 500 მილიონ მომხმარებელსა და 21 მილიონ მცირე და საშუალო საწარმოს აერთიანებს.

გამოყენებული ლიტერატურა/REFERENCES:

- Association Agreement between Georgia, on the one hand, and the European Union and the European Atomic Energy Community, on the other, and their Member States. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/2496959?publication=0> (In Georgian).
- Data from the Deep and Comprehensive Free Trade Agreement (DCFTA) website data- <http://www.dcfta.gov.ge/>. (In Georgian).
- Data from the European Commission website- https://ec.europa.eu/info/index_en.
- Data of the Ministry of Economy and Sustainable Development of Georgia - <http://www.economy.ge/>. (In Georgian).
- Data of the National Statistics Office of Georgia - <https://www.geostat.ge/ka>. (In Georgian).